

A háztartások fogyasztásának regionális különbségei, 2009

Tartalom

Bevezetés	2
Összefoglaló	2
1. A háztartások fogyasztását befolyásoló tényezők	4
1.1. A háztartások összetétele tagjainak jövedelemszerző tevékenysége szerint	4
1.2. A kereset, mint a kiadások színvonalát befolyásoló tényező	5
1.3. Nyugdíjak, nyugdíjszerű ellátások	9
2. A lakosság jövedelemelvárásai	10
3. A háztartások fogyasztási kiadásai	12
3.1. A kiadások színvonala	12
3.2. A kiadások szerkezete	13
3.2.1. A lakásfenntartásra, valamint háztartási energiára fordított kiadások	14
3.2.2. Az élelmiszer-fogyasztás alakulása	15
3.2.3. A háztartások közlekedésre, hírközlésre, ruházkodásra, egészségügyre, kultúrára, szórakozásra, oktatásra fordított kiadásai	18
4. A háztartások tulajdonában lévő tartós fogyasztási cikkek állománya	19
Táblázatok	21
Módszertan	
Elérhetőségek	

Bevezetés

Az életszínvonal vizsgálatának egyik fontos eleme a lakosság fogyasztási szerkezetének, színvonalának a megfigyelése.

A háztartások jövedelmének és kiadásainak jellemzőiről a nemzetgazdasági számlarendszer és az önkéntes adatszolgáltatáson alapuló háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel (HKÉF) szolgáltat adatokat. A háztartások fogyasztása makroszinten a nemzeti számlák egyik legfontosabb mutatószámának, a GDP-nek a felhasználási területéhez tartozik, amelynek döntő hányadát képezi. Térségi szintű vizsgálatra a háztartási költségvetési és életkörülmény felvétel ad lehetőséget, amely egyúttal biztosítja a fogyasztóiár-index számítások súlyrendszerét, valamint a létminimum számításhoz szükséges adatokat is.

A háztartási költségvetési és életkörülmény felvételben résztvevő háztartások naplóvezetései, továbbá nagyobb értékű vásárlásaikra vonatkozó visszamenőleges kikérdezés alapján – összesített adataik révén – kaphatunk információt a háztartások fogyasztásáról. A kikérdezés során a háztartások nyilatkoznak az adott szintű megélhetéshez szükségesnek tartott jövedelemelvárásaikról is. Az adatfelvétel reprezentatív jellege miatt a területi különbségek vizsgálatára a régiók szintjén van lehetőség. A háztartások jövedelemelvárásait és fogyasztását jellemző különbségek azonban már régióként is megmutatkoznak, és az eltérések kialakulását befolyásoló tényezők is jól körvonalazódnak.

A kiadvány a háztartások jövedelemelvárásaiban és fogyasztásában megmutatkozó jellegzetességeket, területi különbségeket, a 2005–2009 közötti változásokat mutatja be, amelynek alapjául a háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel adatai szolgálnak. Emellett felhasználtuk a KSH intézményi munkaügyi statisztikai adatgyűjtésének, valamint az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság nyugdíjasokra, nyugdíjakra vonatkozó információit is abból a célból, hogy az összefüggéseket minél sokoldalúbban mutassuk be.

Összefoglaló

A háztartások jövedelmi helyzetét nagymértékben meghatározza a **háztartástagok gazdasági aktivitás szerinti összetétele**. A háztartásokban élő aktív keresők aránya lényegében nem változott 2005–2009 között, és továbbra is a kedvezőbb munkaerő-piaci helyzetű térségekben – Közép- és Nyugat-Dunántúlon, valamint Közép-Magyarországon haladja meg az országosan jellemzőt. A munkanélküliek, valamint az egyéb inaktív felnőttek részaránya emelkedett a negatív munkaerő-piaci folyamatok következtében, és arányuk Észak-Magyarország, valamint Észak-Alföld háztartásaiban volt a legnagyobb. Ezzel párhuzamosan – Észak-Magyarország és Dél-Alföld kivételével – a recesszió mérsékelte a vállalkozó, illetve vállalkozásból élő háztartástagok gyakoriságát. A nyugdíjasok aránya – többek között a rokkantsági nyugdíj melletti munkavégzés szigorítása miatt – az időszak végére csökkent, és legnagyobb arányt Nyugat-Dunántúl, legkisebbet Észak-Alföld háztartásaiban tett ki. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok következtében minden régióban mérséklődött a fiatalabb korosztályú, nem tanuló gyermekek aránya.

A háztartások jövedelmének legjelentősebb részét a főállású munkaviszonyból származó keresetek adják. A keresetek színvonalának alakulását a régiókénti eltérő sajátosságok befolyásolják, amelyek vizsgálatára az intézményi munkaügyi statisztikai adatgyűjtés ad lehetőséget. A létszámadatok alapján 2009-ben kevesebben **álltak alkalmazásban** a 2005. évinél. A mérséklődés alapvetően a gazdasági válság 2009-ben kiteljesedő hatásával függ össze. A recesszió legnagyobb visszaesést az ország fejlettebb vidéki régióiban (Közép- és Nyugat-Dunántúlon) okozott, de az alkalmazotti létszám mérséklődése minden térségre jellemző volt. A válsággal összefüggésben ugyanakkor bővült a nem teljes munkaidőben alkalmazásban állók száma. A **részmunkaidőben alkalmazásban állók** köre legnagyobb mértékben Nyugat-Dunántúlon, leg-

kevésbé Közép-Magyarországon emelkedett. Az alkalmazottakon belüli arányuk az alföldi régiókban volt a legmagasabb annak ellenére, hogy ezekben a térségekben a növekedés üteme nem volt kiemelkedő.

A **keresetek** jövedelem struktúrában betöltött régióként eltérő szerepét a foglalkoztatás színvonalában megmutatkozó területi különbségek mellett tovább mélyítik a térségi kereseti eltérések. 2009-ben a keresetek a 2005. évihez hasonló mértékű regionális különbségeket mutattak. A közép-magyarországi átlagkeresetek továbbra is jóval magasabbak, mint az ország többi térségében. A legalacsonyabb kereseti átlagokkal az alföldi régiók rendelkeztek. A különbségeket részben a gazdaság eltérő ágazati szerkezete magyarázza. A kiugróan magas keresetű Közép-Magyarországon a magasabb béreket fizető ágakban viszonylag nagy a foglalkoztatotti arány. A differenciákat ugyanakkor az is fokozza, hogy a központi régióban – a mezőgazdaság kivételével – valamennyi gazdasági ágban meghaladta az átlagkereset a megfelelő ágazati átlagot.

A **nyugdíjak** a háztartások jövedelmének szintén jelentős részét képezik. Az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság adatai szerint a nyugdíjban, járadékban részesülők száma összességében csökkenést mutat, akik 2009-ben Dél-Alföld és Dél-Dunántúl lakosságán belül képviseltek legnagyobb, Közép-Magyarországon belül a legkisebb arányt. Átlagosan a legmagasabb összeget a közép-magyarországi nyugdíjasok, a legalacsonyabbat pedig az észak-alföldi térségben élők kapták, összefüggésben a keresetszínvonal különbségeivel, továbbá az ellátási formák eltérő súlyával.

A háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel alapján a **különböző megélhetési szintekhez szükségesnek tartott jövedelmet** – több tényező mellett – befolyásolja a háztartás anyagi helyzete. Miután ezek a különbségek a főváros és a vidék viszonylatában a legjelentősebbek, így a Közép-Magyarországon lakók minden egyes megélhetési szinthez lényegesen nagyobb összeget vélelmeznek, mint a többi térségben. Az átlagos életvitelhez szükségesnek tartott összeg négy év alatt a fogyasztóiár-emelkedést meghaladóan nőtt.

A **kiadások** tényleges **színvonala** ugyanakkor reálértéken 6%-os visszaesést mutatott, és a csökkenés 2009-ben volt a legszámottevőbb mértékű. A recesszió a közép-dunántúli háztartásoknál okozott leginkább fogyasztás-visszafogást, vagyis azon térségek egyikében, ahol a foglalkoztatás szűkülése az egyik legnagyobb volt. Személyes célú kiadásokra – összefüggésben a jövedelem-viszonyokkal – 2009-ben is a legtöbbet Közép-Magyarországon, a legkevesebbet pedig Észak-Alföldön fordítottak a háztartások. Az egy főre jutó kiadások regionális különbségei négy év alatt – a szélső értékek tekintetében – lényegében nem változtak.

A vizsgált időszakban a **kiadások szerkezete** módosult. A recesszió a csökkenő élelmiszerfogyasztás irányába hatott. A lakásfenntartásra, háztartási energiára jutó kiadások fogyasztáson belüli súlya erősödött, és a háztartások kiadásainak legnagyobb tételévé vált, kissé megelőzve az élelmiszer főcsoportot. Emellett folytatódott az egészségre, a vendéglátás és szálláshely-szolgáltatásra fordított kiadások szerepének növekedése is, ugyanakkor ruházkodásra, lakberendezésre, közlekedésre, kultúrára, szórakozásra arányaiban a korábbinál kevesebbet fordított a lakosság. Az élvezeti cikkekre fordított kiadások a 2006–2007. évi aránycsökkenés óta változatlan szerepet töltenek be a kiadási struktúrában. A legnagyobb főcsoportok közül 2009-ben lakásfenntartásra, háztartási energiára a gazdaságilag fejlettebb régiókban, közlekedésre Közép- és Dél-Dunántúlon, élelmiszerekre pedig a kevésbé fejlett térségekben (különösen Dél-Alföldön) költötték arányaiban a legtöbbet.

A **tartós fogyasztási cikkek állománya** tovább bővült. A kommunikáció terén jelentkező újfajta igények (gyakran a háztartások anyagi lehetőségeit meghaladóan) tovább növelték a személyi számítógépek és az otthoni internet-hozzáférés elterjedését. E tekintetben a dél-alföldi háztartások mutatnak nagyobb lemaradást. Jellemző ugyanakkor, hogy az újonnan megjelenő, viszonylag nagy értékű berendezések először a gazdaságilag fejlettebb régiókban terjednek el, a többi térség ellátottsága általában a kedvezőbb árú beszerzési lehetőségekkel javul.

1. A háztartások fogyasztását befolyásoló tényezők

1.1. A háztartások összetétele tagjainak jövedelemszerző tevékenysége szerint

A háztartások kiadásainak színvonalát nagymértékben meghatározza tagjainak jövedelemszerző tevékenység szerinti struktúrája, nevezetesen az, hogy a tagok közül hányan rendelkeznek jövedelemmel, és az milyen típusú.

2009-ben az ország 3,8 millió magánháztartásában 9,9 millió fő élt. Jövedelemszerző tevékenység szerint a háztartástagok legnagyobb csoportját az aktív keresők adták. Arányuk 2009-ben országosan mintegy 38% volt, hasonló, mint 2005-ben. Kedvezőbb munkaerő-piaci helyzetüknek köszönhetően az országos átlagot Közép- és Nyugat-Dunántúl, valamint Közép-Magyarország 2–5 százalékponttal haladta meg. Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön – ahol országosan a legnagyobb a munkanélküliség – 2009-ben az aktív keresők aránya alig lépte túl a 32%-ot.

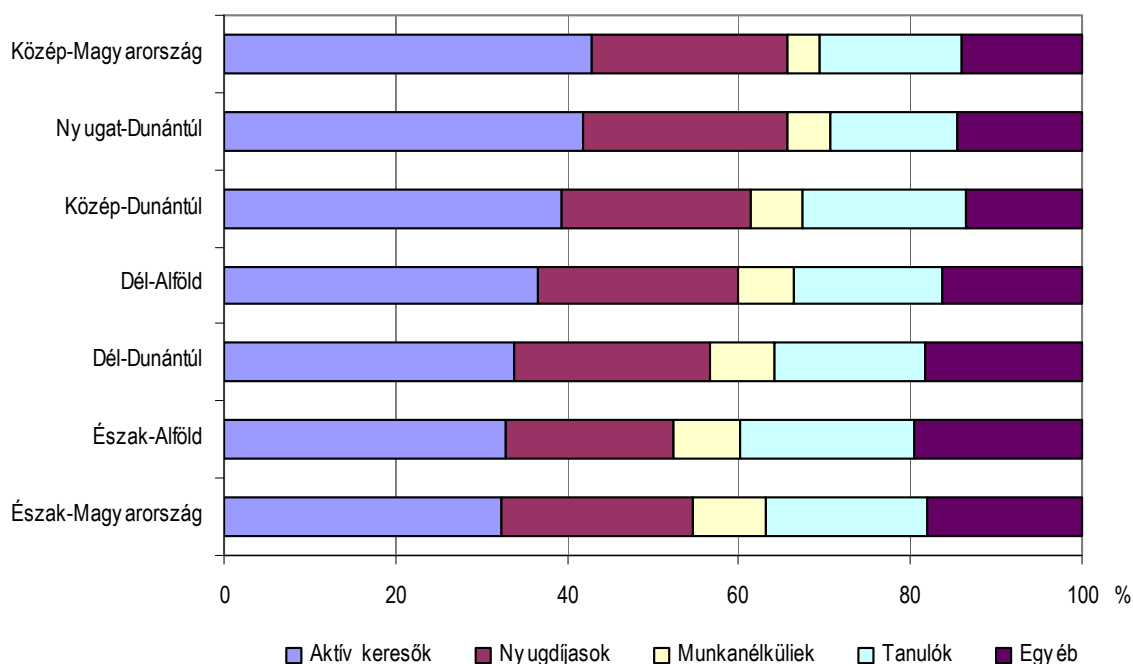
2005–2009 között 4 százalékponttal nőtt az aktív keresőkön belül az alkalmazásban állók aránya, így 2009-ben 88%-ot tett ki. Ez az arány Dél-Alföld kivételével – ahol csupán 82% – a régiókban az országos átlaghoz közeli, vagy azt meghaladó volt.

Az egyéni és társas vállalkozók, segítő családtagok, szövetkezeti tagok 2009-ben régióként átlagosan 3–7%-ot képviseltek, ugyanannyit, mint 2008-ban. Nagyobb növekedés egyedül Nyugat-Dunántúlon történt. 2005-höz képest viszont – Észak-Magyarország és Dél-Alföld kivételével – minden régióban csökkent az arányuk, vagyis a recesszió mérsékelte a vállalkozó vagy vállalkozásból élő háztartástagok gyakoriságát.

Országosan a háztartásokban élő nyugdíjasok aránya (28%) nem változott számottevően 2005–2008 között, viszont az azt követő évben 5 százalékponttal csökkent – többek között a 2009. január 1-jén életbe lépett rokkantsági nyugdíjazás szabályainak szigorítása miatt – és régióként 20–24% között szóródott. 2009-ben a nyugdíjasok a legkisebb részarányt Észak-Alföldön, a legnagyobbat Nyugat-Dunántúlon képviselték.

1. ábra

A háztartásokban élők megoszlása a személyek jövedelemszerző tevékenysége szerint, 2009

2005–2009 között a háztartásokban élő munkanélküliek aránya országosan 4,1%-ról 6,0%-ra emelkedett, és számuk 590 ezret tett ki. Az időszakon belül különösen 2008-ban növekedett a súlyuk, összefüggésben a gazdasági válsággal. A munkanélküliek részaránya Észak-Magyarországon (8,4%), Észak-Alföldön (7,8%), Dél-Dunántúlon (7,6%) és Dél-Alföldön (6,5%) haladta meg az átlagot.

A tanuló gyermekek aránya (18%) 2005–2009 között országosan számottevően nem változott. Ezen belül az alapfokú oktatásban résztvevők aránya csökkent, ugyanakkor a középfokú oktatásban résztvevőké, és leginkább a felsőfokú oktatásban tanulóké növekedett, jelezve az oktatási expanzió folytatódását. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok következtében viszont minden régióban mérséklődött a fiatalabb korosztályú, nem tanuló gyermekek aránya 2005–2009 között, így a háztartások tagjai között csupán 6–7%-ot képviseltek.

Sajátos csoportot képviselnek az egyéb inaktív felnőttek, akik közé azokat soroljuk, akik rendszeres szociális segélyben, időskorúak járadékában, rokkantsági járadékban, ápolási díjban részesülnek, vagyonukból élnek, illetve eltartottak. 2009-ben ők alkották a magánháztartások 4–6%-át, ami – főként a gazdasági válság hatására – egy év alatt 3 százalékpontos növekedést jelentett.

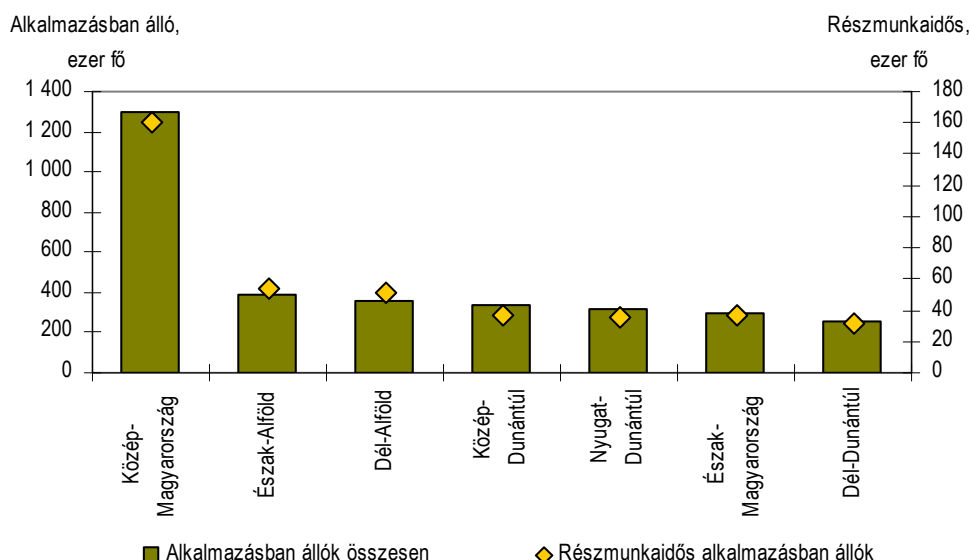
1. 2. A kereset, mint a kiadások színvonalát befolyásoló tényező

A háztartások jövedelmi színvonala a gazdasági és a társadalmi folyamatok alakulása szempontjából egyaránt kiemelkedő jelentőségű, ami az ország különböző területei között a legtöbb vonatkozásban jelentős különbségeket mutat. A jövedelmi helyzet ugyanis alapvetően meghatározza a fogyasztás lehetőségeit, ezáltal befolyásolja a gazdaság fejlődését, és ezzel összefüggésben az életszínvonal alakulását.

A háztartások jövedelmének legjelentősebb részét a főállású munkaviszonyból származó keresetek adják. A keresetek egy háztartástagra jutó értékében jelentős a régiók közötti különbség, melyet a keresetek színvonalában meglévő eltérések mellett a háztartástagok gazdasági aktivitása, illetve körükben a keresettel rendelkezők aránya is nagyban befolyásol. A kereset-színvonal térségi különbségeinek vizsgálatára **az intézményi munkaügyi statisztika**, a gazdasági szervezetek adatszolgáltatása ad lehetőséget, melynek révén a foglalkoztatottak számának térségi változása is nyomon követhető.

Az intézményi munkaügyi statisztika – az egynél több főt foglalkoztató vállalkozásokra, létszámhatártól függetlenül a költségvetési szervekre, valamint a kijelölt nonprofit szervezetekre kiterjedő adatgyűjtés – létszámadatai alapján 2005–2008 között országos átlagban 2%-kal bővült az alkalmazásban állók száma, majd 2009-ben a 2005. évi szint alá esett vissza. 2009-ben a megfigyelt szervezetek körében 3 millió 232 ezer fő állt alkalmazásban, 3%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban, amely régiónként eltérő ütemű változások eredőjeként alakult. A létszámvesztés a fejlettebb régiókban volt nagyobb ütemű, és leginkább az erősen iparosodott dunántúli térségeket érintette. Közép-Dunántúlon 7%-kal, Nyugat-Dunántúlon 4%-kal szűkült az alkalmazotti kör. Közép-Magyarországon 3%-kal (az országoshoz hasonlóan) esett vissza a létszám. A többi régióban ennél kisebb mérséklődés történt.

A gazdasági válság hatására bekövetkező elbocsátásokat valamelyest mérsékelte, hogy a munkaidő csökkentésével bővült a nem teljes munkaidőben alkalmazásban állók száma. 2009-ben országosan 16%-kal dolgoztak többen részmunkaidőben, mint 2008-ban. A részmunkaidőben alkalmazásban állók köre Nyugat-Dunántúlon bővült a legnagyobb (24%-os) mértékben. Közép-Dunántúlon, Dél-Alföldön és Észak-Magyarországon 21–22%-kal, Észak-Alföldön 17%-kal, Dél-Dunántúlon 14%-kal nőtt a csökkentett munkaidőben dolgozók aránya az előző évihez mérten. A részmunkaidőben alkalmazásban állók száma Közép-Magyarországon emelkedett a legkevésbé (11%-kal). 2009-ben összességében az alkalmazásban állók 13%-át foglalkoztatták részmunkaidőben. Az alkalmazottakon belüli arányuk az alföldi régiókban volt a legmagasabb (14–15%).

Az összes alkalmazásban álló és a részmunkaidőben dolgozók létszámának alakulása, 2009

Változott az alkalmazottak ágazati struktúrája. A termelő ágazatok foglalkoztatásban betöltött szerepe a vizsgált időtáv tekintetében csökkent, s ezzel párhuzamosan bővült a lakossági igények kielégítését célzó különféle szolgáltatást nyújtó területeké. 2009-ben az alkalmazásban állók 3%-a a mezőgazdaságban, 29%-a az iparban és az építőiparban, 68%-a a szolgáltató ágakban végzett munkát.

A nyugat- és közép-dunántúli régió alkalmazásban állóinak ágazati összetétele az ipar magas arányát (33, illetve 37%) mutatja. A mezőgazdaság súlya Dél-Dunántúlon és az Alföldön volt jelentős, 5–6% körüli. Ugyanakkor a regionális különbségek fennmaradása mellett a szolgáltató ágak meghatározó szerepe valamennyi régióban megmutatkozott. A közép-magyarországi régió foglalkoztatottainak gazdasági ágak szerinti összetétele azonban jelentősen eltér a többi térségtől. A főváros jelenléte ugyanis a szolgáltató ágazatok kiugróan magas, 79%-os arányát eredményezte, míg az ipar részesedése jóval az országos átlag alatt maradt.

A foglalkoztatás térségenként eltérő változása mellett a foglalkoztatási színvonalban meglévő különbségek érdemben nem változtak, és a keresetszínvonal térségi eltérései is markánsak maradtak.

2009-ben a közép-magyarországi átlagkereset 1,2-szerese volt az országosan jellemzőnek. A legalacsonyabb észak-alföldi bruttó átlagkeresetek a központi régióra jellemző kétharmadát, az országosnak pedig negyötödét tették ki.

1. tábla

Az alkalmazásban állók havi átlagkeresete, 2009

Régió	Bruttó átlagkereset		Nettó átlagkereset	
	Ft	az országos átlag %-ában	Ft	az országos átlag %-ában
Közép-Magyarország	238 269	122,2	141 548	116,3
Közép-Dunántúl	179 105	91,8	114 498	94,0
Nyugat-Dunántúl	176 280	90,4	113 630	93,3
Dél-Dunántúl	165 611	84,9	108 343	89,0
Észak-Magyarország	165 562	84,9	108 298	88,9
Észak-Alföld	155 995	80,0	103 643	85,1
Dél-Alföld	158 813	81,4	105 063	86,3
ORSZÁG ÖSSZESEN	195 015	100,0	121 761	100,0

Összességében tehát a keresetek színvonala – Közép-Magyarországot kivéve – valamennyi térségben elmaradt az országostól. Az eltérések a 2005. évi szint közelében alakultak. A régiók sorrendjében az egy főre jutó bruttó átlagkeresetek tekintetében mérsékelt változás történt: Dél-Dunántúl és Észak-Magyarország rangsorban elfoglalt helye felcserélődött. A kereseti különbségek tehát továbbra is számottevőek maradtak, amit az összes jövedelmek szintjén tovább mélyítettek a foglalkoztatási színvonalban megmutatkozó különbségek.

A térségi kereseteket számottevően befolyásolja a gazdaság eltérő ágazati szerkezete is. Kiemelkedő kereseti lehetőségekkel, a nemzetgazdasági átlag 2,2-szeresével, a pénzügyi, biztosítási tevékenység területén dolgozók rendelkeztek. A közigazgatásban az átlagos 1,2-szerese volt a kereset. E két ágazat valamennyi térségen belül átlag feletti béreket képviselt. A szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet összességében a nemzetgazdaságra jellemző átlagkereset 1,4-szerese jellemezte.

Ugyanakkor a legalacsonyabb bérszínvonalat képviselő ágak valamennyi régióban a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás; a mezőgazdaság; valamint az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységek voltak. A legkedvezőtlenebb a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén foglalkoztatottak helyzete, akik az átlagos alig több mint hattizedét keresték.

2. tábla

Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete gazdasági áganként a régiók átlag százalékában, 2009

(%)

Gazdasági ág	Közép-Magyar-ország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyar-ország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ebből:								
mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	55,4	81,1	82,2	83,3	74,6	80,7	84,8	69,0
ipar	101,4	114,1	107,1	102,1	111,6	99,3	100,7	100,1
építőipar	70,1	69,5	90,2	92,2	84,3	79,0	82,5	76,4
kereskedelem, gépjárműjavítás	87,5	79,8	77,5	76,1	74,7	83,8	77,6	86,9
szállítás, raktározás	93,1	84,2	99,7	110,7	97,8	106,1	100,8	97,0
szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	55,1	62,0	63,5	65,7	66,4	70,3	66,2	61,0
pénzügyi, biztosítási tevékenység	212,5	184,7	180,4	189,3	183,5	192,8	188,8	222,0
szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	131,1	85,5	99,4	106,8	83,4	101,6	99,1	139,6
adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	61,8	65,9	68,1	79,0	68,3	72,2	69,4	69,7
közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	121,1	120,8	129,5	113,3	106,9	112,7	128,9	120,4
oktatás	87,6	103,0	108,1	115,9	112,9	122,6	116,5	99,9
humán-egészségügyi, szociális ellátás	73,1	88,3	87,9	91,3	90,5	96,3	95,6	81,7

A magas és az alacsony keresetek szintje térségenként is igen eltérő ugyan, mindazonáltal az ágazati struktúra némi magyarázatot ad a régiók között megmutatkozó kereseti különbségekre. A kiugróan magas keresetű Közép-Magyarországon a magasabb béreket fizető ágakban viszonylag magas a foglalkoztatotti arány. Az alacsonyabb kereseteket mutató észak-alföldi, dél-alföldi és dél-dunántúli régiókban is jelentős a magas keresetű ágazatokban foglalkoztatottak aránya – a központi régiótól elmaradó színvonalon –, ezzel egyidejűleg azonban a legalacsonyabbaké is számottevő.

Közép-Magyarországon – a mezőgazdaság kivételével – valamennyi területen magasabb volt az alkalmazásban állók egy főre jutó havi bruttó keresete, mint a megfelelő országos ágazati átlag. A többi régióban az országos átlag feletti értékeket csupán Nyugat- és Dél-Dunántúl építőipari és Közép-Dunántúl ipari adatai mutattak, valamint a mezőgazdaság dunántúli és dél-alföldi átlagkeresetei. A vidéki régiókban a szolgáltató ágak mindegyikében átlag alatti keresetek tapasztalhatóak, míg Közép-Magyarországon afelettiek.

3. tábla

Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete gazdasági áganként az országos átlag százalékában, 2009

(%)

Gazdasági ág	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
ÖSSZESEN	122,2	91,8	90,4	84,9	84,9	80,0	81,4	100,0
Ebből:								
mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	98,2	108,0	107,7	102,5	91,9	93,6	100,2	100,0
ipar	123,7	104,7	96,6	86,5	94,6	79,3	81,9	100,0
építőipar	112,0	83,5	106,7	102,4	93,7	82,7	88,0	100,0
kereskedelem, gépjárműjavítás	122,9	84,3	80,6	74,4	73,0	77,1	72,7	100,0
szállítás, raktározás	117,2	79,6	92,9	96,8	85,6	87,5	84,6	100,0
szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	110,4	93,4	94,1	91,5	92,4	92,2	88,4	100,0
pénzügyi, biztosítási tevékenység	117,0	76,4	73,5	72,4	70,2	69,5	69,2	100,0
szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	114,7	56,2	64,4	65,0	50,7	58,2	57,8	100,0
adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	108,4	86,9	88,3	96,3	83,2	83,0	81,1	100,0
közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	122,9	92,2	97,2	79,9	75,4	74,9	87,2	100,0
oktatás	107,2	94,8	97,9	98,6	96,0	98,2	95,0	100,0
humán-egészségügyi, szociális ellátás	109,3	99,2	97,2	94,9	94,1	94,3	95,3	100,0

Az ágazati szerkezet és az egyes ágazatokra jellemző kereset-színvonal különbségei egyaránt befolyásolják az átlagkereset régiónkénti eltéréseit.

1. 3. Nyugdíjak, nyugdíjszerű ellátások

Az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság adatai adnak lehetőséget arra, hogy megvizsgáljuk a nyugdíjasok, nyugdíjak ellátási formák szerinti összetételét, valamint az ellátási összegek között mutatkozó regionális különbségeket. A nyugdíjasok térségenként eltérő struktúrája befolyásolja a kiadások színvonalát és a fogyasztás szerkezetét.

2009-ben 2 millió 980 ezer nyugdíjban, illetve járadékban részesülő személyt tartottak nyilván, 50 ezerrel kevesebbet, mint egy évvel korábban. 2005-höz képest számuk közel 73 ezerrel csökkent. Lakónépességen belüli arányuk azonban nem változott, 30%-ot tett ki.

Legtöbb nyugdíjas a fővárost is magába foglaló központi régióban, legkevesebb Nyugat-Dunántúlon élt, régióon belüli arányuk pedig Dél-Alföldön és Dél-Dunántúlon volt a legmagasabb (32–32%).

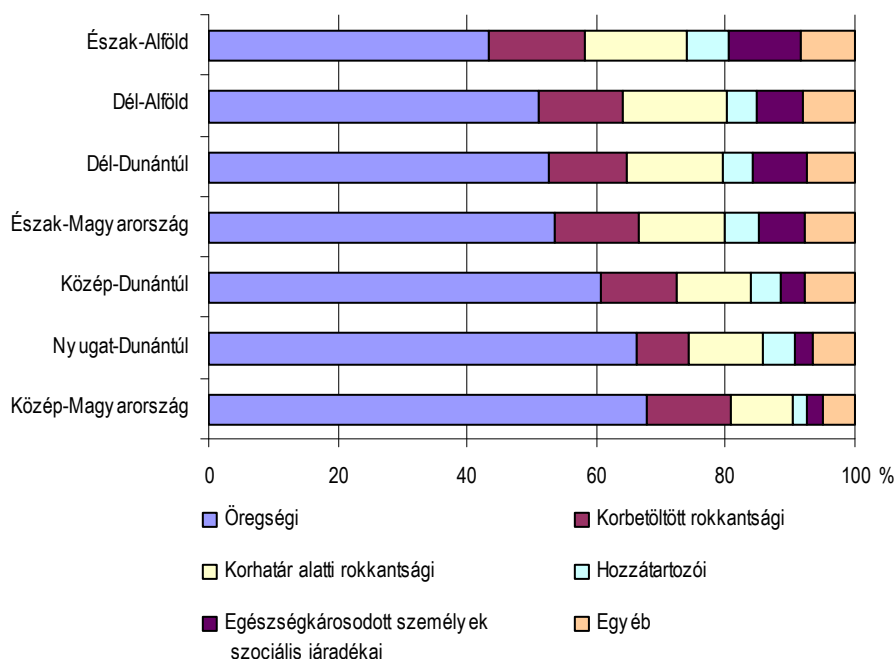
Országosan ezer lakosra 298 nyugdíjas jutott. A mutató Észak-Magyarországon (310), Dél-Dunántúlon (320) és Dél-Alföldön (324) haladta meg a 300 főt, a többi régióban 274–299 között szóródott, és a legalacsonyabb Közép-Magyarországon volt.

A nyugdíjasok legnagyobb részét, 58%-át az öregségi nyugdíjasok alkották, számuk országosan meghaladta az 1,7 milliót. Arányuk térségenként jelentős különbséget mutatott: míg az észak-alföldi régióban az összes nyugdíjas 43%-át adták, addig Nyugat-Dunántúlon és Közép-Magyarországon 66, illetve 68%-át.

A nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők előbbinél kisebb részét (országosan 12%-át) alkotják a korbetöltött rokkantsági nyugdíjasok. Az ellátottakon belüli arányuk Észak-Alföldön volt a legmagasabb (15%), Nyugat-Dunántúlon a legalacsonyabb (8%). A korhatár alatti rokkantsági nyugdíjasok Dél-Dunántúlon, illetve Észak- és Dél-Alföldön képviseltek legnagyobb (15–16%-os) részarányt. Az egészségkárosodott személyek szociális járadékában részesülők szintén Észak-Alföldön voltak jelen legnagyobb (11%-os) súllyal. Ugyanakkor a hozzátartozói nyugdíjasok aránya országosan 4%-ot tett ki, kisebb-nagyobb régiós eltérésekkel.

3. ábra

Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők megoszlása, 2010. január

A nyugdíjak, nyugdíjszerű ellátások reálértéke 2005–2009 között országosan 5,3%-kal növekedett. Így 2009-ben az ellátások egy főre jutó havi átlaga 83 689 forintot tett ki. Ez az összeg nominál értékben 37%-kal volt magasabb, mint 2005-ben, és 6%-kal magasabb, mint 2008-ban.

Hasonló mértékű növekedés történt minden régióban, az ellátmányok összegében viszont nagyok voltak a különbségek. Átlagosan legmagasabb összeget (97 931 forintot) a közép-magyarországi nyugdíjasok, legalacsonyabbat (72 484 forintot) pedig az észak-alföldi térségben élők kaptak. Ez a szóródás jellemzően a térségek közti eltérő keresetszínvonallal, a szolgálati idő különbségeivel, illetve az egyes ellátásokat igénybe vevők régióként változó arányaival van összefüggésben.

4. ábra

Nyugdíj, nyugdíjszerű ellátás átlagos összege, 2010. január *

*A teljes ellátás alapján

Az ellátások közül a legmagasabb összeget az öregségi nyugdíj képviselte, ami 2010 januárjában átlagosan 98 804 forintot jelentett. Az átlagosnál többet a közép-magyarországi (110 503 forint) és a közép-dunántúli (99 642 forint) régió jogosultjai kaptak, az ország többi térségében élők 90–95 ezer forintra számíthattak, és ezen belül legalacsonyabb átlagos járandóság az alföldi térség nyugdíjasait jellemezte.

2. A lakosság jövedelemelvárásai

A háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel keretében a háztartási naplót vezető háztartások arra a kérdésre is választ adnak, hogy véleményük szerint mennyi jövedelemre lenne szükségük havonta a nagyon szűkös, szűkös, átlagos, jó, nagyon jó színvonalú megélhetéshez. Az egyes megélhetési szintekhez szükségesnek tartott összegeket egymással összevetve több, térségi különbségeket is mutató jellegzetesség figyelhető meg.

2009-ben a háztartások az átlagos életvitelhez szükséges egy főre jutó havi összeget 110 ezer forintra tették, amely folyó áron 1,5-szeres növekedést mutat a 2005. évihez képest. (Ugyanebben az időszakban a fogyasztói árak átlagosan 24%-kal emelkedtek.) A nagyon szűkös megélhetéshez az átlagosnak ítélt összeg hattizedét, a nagyon jó megélhetéshez annak csaknem kétszeresét tartották megfelelőnek.

Az egyes szintek megítélése térségenként eltérő, és ez a különbség leginkább a központi és a vidéki régiók között mutatkozik meg, ahogyan a keresetek esetében is.

4. tábla

**A különböző megélhetési szintekhez szükségesnek tartott
jövedelemösszegek, 2009**

(ezer Ft/hó/fő)

Megélhetési szint	Közép-Magyar-ország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyar-ország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Nagyon szűkös	76	62	58	55	61	57	57	63
Szűkös	97	80	75	72	79	76	75	82
Átlagos	131	107	101	98	105	102	100	110
Jó	188	146	137	136	141	138	136	152
Nagyon jó	278	202	190	195	190	195	189	215
Nagyon szűkös az átlagos %-ában	58	58	57	56	58	56	57	57
Nagyon jó az átlagos %-ában	212	189	188	199	181	191	189	195

Az átlagos megélhetéshez a vidéki régiókban élők átlagosan 100–110 ezer forintot, a Közép-Magyarországon lakók 130 ezer forintot véltek elégségesnek. A központi régióban lakók a különböző szintű megélhetéshez minden esetben nagyobb összegeket vélelmeztek, mint a többi térségben, melyek rendre az átlagos alattiak. Kedvezőbb jövedelmi, kereseti pozícióban adott szinthez tartozó elvárás is nagyobb, mint kedvezőtlenebb jövedelmi helyzetben.

A nagyon jó és a nagyon szűkös megélhetéshez társított összegek között országosan 3,4-szeres volt a különbség. A legnagyobb (3,7-szeres) eltérés Közép-Magyarországon, a legkisebb (3,1-szeres) Észak-Magyarországon mutatható ki.

5. tábla

**A különböző megélhetési szintekhez egy főre havonként szükségesnek tartott
összegek az országosan jellemzőhöz viszonyítva**

Megélhetési szint	Országos átlag, ezer Ft	Az országos átlag %-ában						
		Közép-Magyar-ország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyar-ország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
2005								
Nagyon szűkös	41	117	105	95	88	93	88	93
Szűkös	54	115	104	94	89	94	89	94
Átlagos	74	116	103	96	89	95	89	93
Jó	106	120	100	94	87	92	89	91
Nagyon jó	156	123	98	94	87	91	90	89
2009								
Nagyon szűkös	63	121	98	92	87	97	90	90
Szűkös	82	118	98	91	88	96	93	91
Átlagos	110	119	97	92	89	95	93	91
Jó	152	124	96	90	89	93	91	89
Nagyon jó	215	129	94	88	91	88	91	88

2009-ben már csak a közép-magyarországi háztartások vélelmeztek valamennyi szinthez a megfelelő kategória országos átlagánál magasabb összeget, 2005-ben – a nagyon jó szint kivételével – még a közép-dunántúli régió háztartásai is. Mindemellett a közép-dunántúliak által megjelölt összegek álltak 2005-ben és 2009-ben is legközelebb a megélhetési kategóriák országos átlagához.

A többi vidéki régióban valamennyi szint esetén a megfelelő országos átlagnál jóval kisebb jövedelmeket tartottak szükségesnek a háztartások, ami a kedvezőtlenebb jövedelmi helyzetből adódik.

3. A háztartások fogyasztási kiadásai

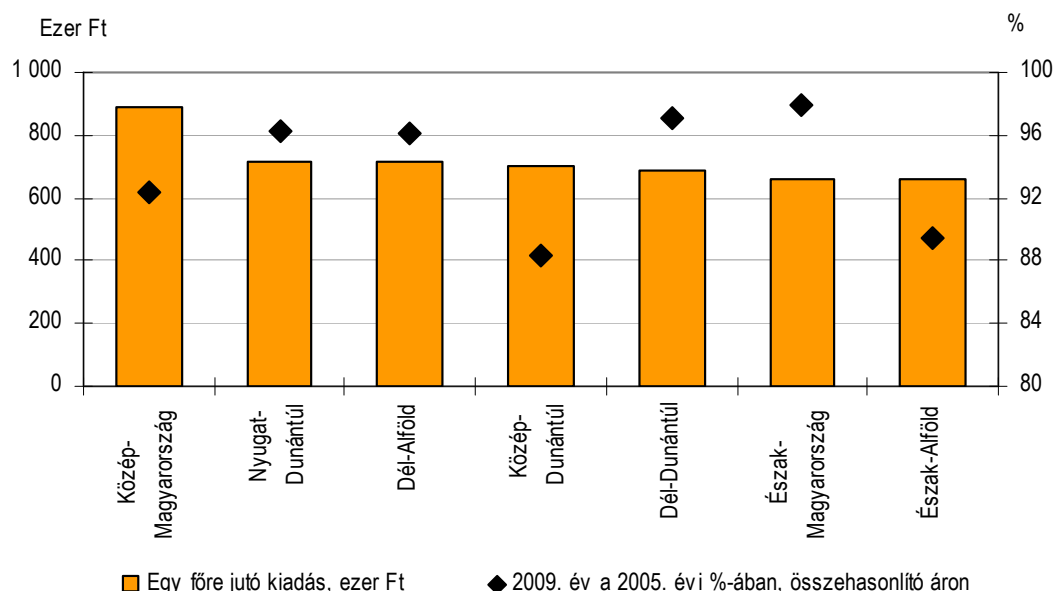
3. 1. A kiadások színvonala

A kiadások színvonala és annak alakulása a lakosság egyik legfontosabb életszínvonal mutatója. A lakosság fogyasztási kiadásairól kétféle statisztikai adatforrás áll rendelkezésre: makroszinten a nemzeti számlákban szereplő, és mikroszinten a lakossági megfigyelésből (háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel) származó adatok. A mikroszintű háztartásstatisztika megfigyelési körébe csak a magánháztartások népessége tartozik, és a kiadások számbavétele kizárólag a háztartások oldaláról történik. (A fogyasztás a vásárolt, a saját termelésű vagy ajándékba kapott javak együttesét jelenti.)

A háztartások kiadásainak nagyságára az adott időszakban rendelkezésre álló jövedelem mellett befolyással lehet a múltbeli megtakarítások fogyasztásra felhasznált része, az igénybe vett hitelek és hitelfelvételi lehetőségek változása, továbbá a támogatott termékek körének alakulása, a szociális támogatások kiterjesztése, vagy szűkítése. Befolyásoló tényező lehet még az árváltozás, a termékek, szolgáltatások egymással való helyettesíthetőségének lehetősége, valamint a fogyasztási szokások módosulásai.

5. ábra

A háztartások egy főre jutó évi kiadása, 2009

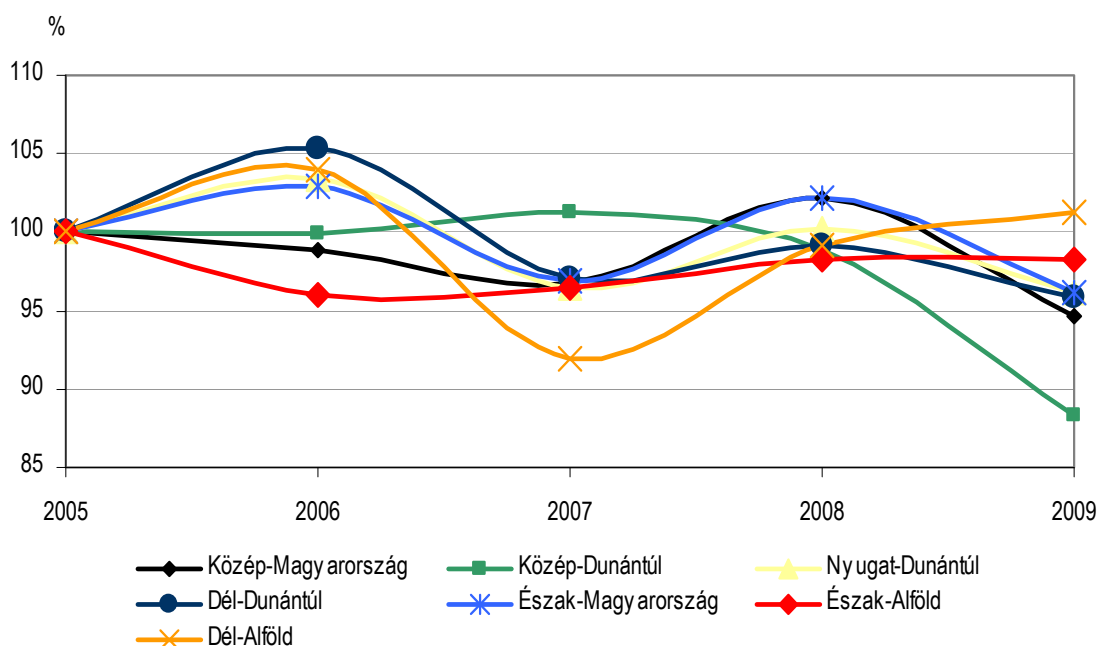
2005–2009 között a háztartások egy főre jutó éves kiadása összességében reálértéken 6%-kal csökkent. Az átlagosnál kisebb (2–4%-os) mérséklődés négy régióban, Észak-Magyarországon, Dél- és Nyugat-Dunántúlon, valamint Dél-Alföldön mutatkozott. Közép-Magyarországon az egy főre vetített kiadás a négy évvel korábbihoz képest 8%-kal lett kevesebb. A legnagyobb mértékű – 10%-ot meghaladó – visszaesés Közép-Dunántúlon és Észak-Alföldön

következett be. (A változások irányának és mértékének megítélésakor figyelembe kell venni, hogy a régiókénti reálérték-számítás az országos fogyasztóiár-indexszel történt, ami nem veszi figyelembe a régiókénti kiadási szerkezetek eltéréseit.)

Az időszakon belül legnagyobb változás 2009-ben következett be, amikor a gazdasági válság hatására a fogyasztás volumene 4%-kal csökkent. A háztartások egy főre jutó éves kiadása 2009-ben országos átlagban 748 ezer forint volt. Személyes célú kiadásokra a legtöbbet (összefüggésben a legmagasabb egy főre jutó bevételekkel és jövedelmekkel) – 891 ezer forintot – Közép-Magyarországon, a legkevesebbet – 658 ezer forintot – pedig Észak-Alföldön fordítottak a háztartások. A legmagasabb és a legalacsonyabb kiadás közötti különbség 2009-ben hasonló volt a 2005. évihez.

6. ábra

A háztartások egy főre jutó évi kiadásának változása összehasonlító áron, előző év =100

2009-ben az utolsó helyen álló régió háztartásainak egy főre jutó fogyasztása az élen állónak csupán a háromnegyedét tette ki.

3. 2. A kiadások szerkezete

2009-ben a háztartások kiadásaik közel hattizedét három termékcsoportha, élelmiszerekre, lakásfenntartásra és háztartási energiára, valamint közlekedésre fordították. A kiadások legnagyobb részét, 24%-át a lakásfenntartás, háztartási energia főcsoport jelentette, az élelmiszerek és alkoholmentes italok 23%-os, a közlekedési kiadások 12%-os részarányt képviseltek.

A vizsgált időszakban a lakásfenntartásra, háztartási energiára, az egészségre, a vendéglátás és szálláshely-szolgáltatásra fordított kiadások fogyasztáson belüli súlya erősödött, ugyanakkor ruházatkódásra, lakberendezésre, közlekedésre, kultúrára, szórakozásra arányaiban kevesebbet fordított a lakosság, miközben az élvezeti cikkekre jutó kiadások a 2006–2007. évi mérséklődés után változatlan súlyúak maradtak.

Az élelmiszerek főcsoport részaránya 2005-ben és 2006-ban mérséklődött, 2007–2008 között növekedett – összefüggésben a 10%-ot meghaladó áremelkedéssel is –, majd 2009-ben ismét csökkent. A fogyasztási szerkezet térségenkénti sajátosságokat is mutat.

A háztartások fogyasztási szerkezete, 2009

(%)

Kiadási csoport	Közép-Magyar-ország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyar-ország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	19,9	23,6	23,3	24,8	25,0	25,0	26,3	23,1
Szeszes italok és dohányárúk	3,4	3,5	3,3	3,4	3,7	3,3	3,0	3,4
Ruházat és lábbeli	4,3	3,6	3,6	3,5	3,7	3,7	3,9	3,9
Lakásfenntartás és háztartási energia	24,2	24,0	23,8	22,6	23,5	22,6	23,2	23,6
Lakberendezés és háztartásvitel	4,2	3,6	4,4	3,8	3,9	4,0	3,8	4,0
Egészségügy	4,7	4,5	4,1	4,9	4,6	5,0	4,7	4,7
Közlekedés	10,8	12,8	12,1	12,7	11,5	13,1	11,7	11,8
Hírközlés	6,4	6,2	6,1	6,0	6,3	6,0	5,8	6,2
Kultúra, szórakozás	9,6	7,3	7,5	6,9	6,0	6,5	6,7	7,8
Oktatás	0,9	0,7	0,8	0,8	0,8	1,0	0,7	0,8
Vendéglátás és szálláshely szolgáltatás	4,1	3,7	3,4	3,2	3,5	3,1	3,7	3,7
Egyéb termékek és szolgáltatások	7,5	6,4	7,7	7,4	7,6	6,7	6,5	7,2
ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az egy főre jutó kiadásokat a három legnagyobb főcsoportban vizsgálva megállapítható, hogy lakásfenntartásra, háztartási energiára a gazdaságilag fejlettebb régiókban, közlekedésre Közép- és Dél-Dunántúlon, élelmiszerekre pedig a kevésbé fejlett térségekben (különösen Dél-Alföldön) költötték arányaiban a legtöbbet.

3. 2. 1. A lakásfenntartásra, valamint háztartási energiára fordított kiadások

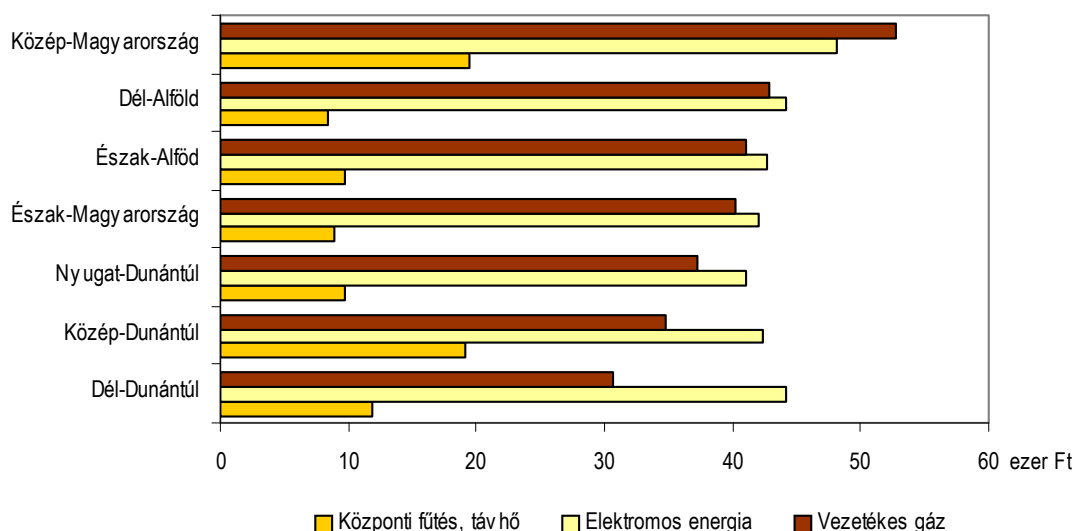
A lakásfenntartás és háztartási energia napjainkban a háztartások kiadásai között a legnagyobb tétellé vált, annak ellenére, hogy e termékcsoporthoz fogyasztási volumene is visszaesett 2009-ben, a mérséklődés azonban az átlagosnál kisebb volt. Egy fő átlagosan 176 ezer forintot, személyes célú kiadásának 24%-át fordította lakásszolgáltatásra és háztartási energiára, többet, mint amennyit élelmiszerekre és alkoholmentes italokra költött.

A főcsoporton belül a legnagyobb tételt 2009-ben is az elektromos energia, gáz- és egyéb tüzelőanyag-költség jelentette, fejenként 117 ezer forintot, ami így az összes kiadás 16%-át képviselte, és aránya évről évre folyamatosan növekedett. A növekedésben a fogyasztási cikkek elterjedése mellett a háztartási energia 2007–2008. évi erőteljes, és a 2009. évi átlag feletti áremelkedése játszott meghatározó szerepet. E kiadások tekintetében a háztartásoknak az energiatakarékos készülékeken kívül korlátozott a lehetőségük az emelkedő energiaárak kivédése érdekében olcsóbb megoldásokat alkalmazni, így a régiók közötti eltérések sok esetben a lakásfelszereltségben mutatkozó különbségeket is tükrözik. Az energiára fordított éves kiadás a központi régióban volt a legmagasabb, 129 ezer forint, Dél-Dunántúlon pedig a legalacsonyabb, 107 ezer forint.

A lakosság elektromos energiára, gázra és egyéb tüzelőanyagokra fordított kiadásainak háromnegyedét villamos-energiára és vezetékes gázra fordította. E két jellemző energiatípus közel azonos (38–37%) arányt képviselt a főcsoporton belül, melyek mellett jelentősebb, 12%-os tért a központi fűtés, távhő jelentett. Az egy főre jutó villamosenergia-kiadás 2009-ben átlagosan 44 ezer forint volt, és területenként 41–48 ezer forint között változott. A két szélső értéket Nyugat-Dunántúl és Közép-Magyarország képviselte.

7. ábra

Egy főre jutó elektromos energia, vezetékes gáz és központi fűtés, távhő kiadás, 2009

A vezetékes gázra fordított kiadások átlagos értéke 43 ezer forintot tett ki, és a villamos-energiánál nagyobb intervallumban (31–53 ezer forint között) változott. A legkisebb összeget Dél-Dunántúl háztartásaiban fizették ki, mivel a régió településeinek negyede nem volt bekapcsolva a vezetékesgáz-hálózatba, a legtöbbet pedig Közép-Magyarország háztartásaiban költötték.

A központi fűtés, távfűtés a nagyvárosok többlakásos lakótelepi lakásaira jellemző fűtési mód, a településsziszteikai adatok alapján e lakások négytizede a központi régióban, további 16%-uk Közép-Dunántúlon található. Ezzel függ össze, hogy a legmagasabb egy főre jutó távfűtési költség (19 ezer forint) is ezeken a területeken merült fel 2009-ben, és az országosan jellemző 1,4-szeresét tette ki.

Az energiafelhasználás elemzésének más aspektusú megközelítését a Központi Statisztikai Hivatal Háztartási Költségvetési és Életkörülmény Adatfelvétel éves kikérdezéséhez kapcsolódó energia-kérdőív teszi lehetővé. Az adatok alapján megállapítható, hogy az energiaköltség nagyobb hányadát a fűtési költség képviselte. 2008-ban egy fő átlagosan 77 ezer forintot fordított fűtésre, Közép-Magyarországon és Közép-Dunántúlon az átlagnál többet, a többi területen pedig kevesebbet.

3. 2. 2. Az élelmiszer-fogyasztás alakulása

A háztartásban fogyasztott élelmiszerre fordított egy főre jutó kiadás 2009-ben átlagosan 158 ezer forint körül alakult, és reálértéken 5,5%-kal kisebb volt a 2008. évinél. A csökkenés elsősorban a válság hatásának tudható be, azonban szerepet játszik ebben a fogyasztási szokások változása is. A főcsoport fogyasztáson belüli súlya 21%-ot képviselt, és részesedése területenként 18–24% között szóródott. A közép-magyarországi régióban – magasabb jövedelmi és kiadási színvonal mellett – a háztartások éves fogyasztásuk 18%-át, a kedvezőtlenebb gazdasági pozíciójú Dél-Alföldön 24%-át költötték kizárólag élelmiszerre.

Az élelmiszereken belül a kiadások kétharmada hús, hal, tej, tojás, sajt és cereáliák vásárlásából származott. Ezek közül a legnagyobb tételt, átlagosan 51 ezer forintot a hús- és halvásárlásra szánt kiadások jelentették. A legnagyobb összeget, 64 ezer forintot a dél-alföldi, a legkevesebbet, 48 ezer forintot pedig az észak-magyarországi háztartások költötték hús- és halfélék-re. Az egy főre jutó húsfogyasztás országosan 53 kg-ot, a halfogyasztás pedig 2 kg-ot tett ki 2009-ben. A húsfogyasztás egy főre jutó éves mennyisége 2005–2009 között átlagosan 5 kg-mal csökkent, jelentős területi különbségek mellett.

7. tábla

A fontosabb élelmiszerfélékre fordított kiadás, 2009

(Ft/fő)

Megnevezés	Dél-Alföld	Nyugat-Dunántúl	Észak-Alföld	Közép-Magyarország	Dél-Dunántúl	Közép-Dunántúl	Észak-Magyarország	Összesen
Hús, hal	64 306	51 253	49 371	49 203	49 076	48 947	48 119	51 250
Tej, tojás, sajt	27 319	26 635	24 930	30 839	27 176	25 789	25 252	27 493
Cereáliák	27 871	26 959	26 878	25 973	27 690	25 129	27 823	26 752

Észak-Alföldön a húsfogyasztás 2005–2009 között folyamatosan, évente átlagosan 3 kg-mal mérséklődött, ami a régiók között a legnagyobb visszaesést jelentette. Így Észak-Alföldön 2009-ben személyenként átlagosan 12 kg-mal fogyasztottak kevesebbet, mint 2005-ben, az egy főre jutó éves mennyiség azonban még így is 4%-kal meghaladta az átlagost. A dunántúli területen 4–8 kg-mal mérséklődött az egy főre jutó fogyasztás. Közép-Magyarországon, az országosan jellemzőnél 14%-kal kisebb húsfogyasztás mellett, az egy főre jutó éves mennyiség a vizsgált időszakban 5 kg-mal csökkent. Észak-Magyarország az egyedüli régió, ahol 2005 óta folyamatos növekedés figyelhető meg, és 2009-ben átlagosan 2 kg-mal volt több a fogyasztás, mint 2005-ben.

A két leggyakrabban fogyasztott húsféle közül a baromfihús egy főre jutó éves mennyisége 2 kg-mal, a sertéshúsé pedig 1 kg-mal mérséklődött 2005 óta, így baromfihúsból 17 kg, sertéshúsból 16 kg fogyott évente átlagosan. A marha- és borjúhúsfogyasztás változatlanul 1 kg körül alakult, melyet elsősorban a fogyasztói szokások alakítottak, hiszen a legnagyobb mennyiség, 2,3 kg még mindig a szerényebb anyagi potenciállal rendelkező dél-alföldi háztartásokban fogyott. Ugyanakkor a halfogyasztás is szinte változatlanul tekinthető, bár területileg itt is mutatkoznak különbségek. Dél-Dunántúl és Közép-Magyarország háztartásaiban az átlagost meghaladó, Észak-Alföldön és Észak-Magyarországon az alatti mennyiség került az asztalra.

A hús- és halvásárlás mellett másik jelentős tétel a tejre, tojásra, sajt termékekre fordított kiadás, ami 2009-ben a húsról és halról szánt kiadások alig több mint felét, személyenként 27 ezer forintot tett ki. A régiók között mutatkozó különbségek ebben a kiadási csoportban kisebbek a hús vásárlásénál. A központi régióban költöttek az előbbi tételekre a legtöbbet, 31 ezer forintot, Észak-Alföld háztartásaiban pedig a legkevesebbet, alig 25 ezer forintot. A lakosság tejfogyasztása négy év alatt 7 literrel csökkent, és 2009-ben személyenként átlagosan 54 (régióként 51–57) litert tett ki. Eközben a joghurt, kefir és tejföl egy évre jutó mennyisége régióként 11–16 liter között változott és átlagosan 12 liter volt, ami csaknem 1 literrel több a 2005. évinél. A sajt, túró, tejkonzerv, tejpor és egyéb tejtermékek éves fogyasztása (5 kg) valamelyest mérséklődött. A legtöbb tejet Közép-Dunántúl, a legtöbb sajtot és joghurtot pedig Közép-Magyarország háztartásaiban fogyasztották.

A kenyér, péksütemény, tésztafélék, egyéb cereáliák éves kiadása a tejre, tojásra, sajt termékekre szánt kiadásokhoz hasonlóan 27 ezer forint volt 2009-ben. Ezen kiadások területileg kiegyenlítettebben merültek fel, és 25–28 ezer forint között szóródtak. Az elfogyasztott cereáliák több mint felét a kenyér, 36%-át a tésztafélék, egyéb cereáliák, 12%-át pedig a péksütemények

tették ki. A lakosság 2009-ben a négy évvel korábbinál átlagosan 8 kg-mal kevesebb (43 kg) kenyeret, 2 kg-mal kevesebb (30 kg) egyéb cereáliát és változatlanul 10 kg körüli péksüteményt fogyasztott. Általában elmondható, hogy az alacsonyabb kenyérfogyasztás (Közép-Dunántúlon, Közép-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon) magasabb péksütemény fogyasztással társult, és a több kenyeret fogyasztó területeken péksüteményből fogyott kevesebb. Kivételt képez ez alól Dél-Dunántúl, ahol valamennyi cereália félelő az országosan jellemzőt meghaladó mennyiség fogyott.

8. tábla

Cereáliák egy főre jutó éves fogyasztása az országos átlag százalékában, 2009

(%)

Megnevezés	Dél-Alföld	Észak-Alföld	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Közép-Magyarország
Kenyér	125,0	115,9	114,3	113,6	90,9	89,3	78,0
Péksütemény	88,1	71,3	110,9	90,1	112,9	122,8	108,9
Egyéb cereáliák	102,0	101,0	112,7	104,7	98,0	113,3	89,0

Az előbbi élelmiszerek mellett jelentős tételt jelentenek a zsiradékok, a zöltségek, gyümölcsök is. Zsiradékból évente átlagosan 17 kg-ot használt fel a lakosság, ennek több mint felét étolajként, olívaolajként. Az olajfogyasztás egy főre jutó éves mennyisége meghaladta a 9 kg-ot, ami 2005 óta kissé mérséklődött, 54%-os aránya a zsírfogyasztáson belül azonban azonos a vizsgált időszak elejével. A nagyobb (11 kg) ét- és olívaolaj használat Közép- és Nyugat-Dunántúlon, a legmérsékeltebb pedig (8 kg) Közép-Magyarország háztartásaira volt jellemző. Az egészségesebb táplálkozás irányába történő elmozdulást jelzi, hogy az állati zsírok szerepe Dél-Alföld kivételével valamennyi régióban mérséklődött. A tradicionális étkezési szokások inkább az alföldi és észak-magyarországi területeken érvényesültek, ahol az állati zsírok összes zsírfogyasztáson belüli hányada magas volt, 21–31% között szóródott.

A 2005–2009 között több mint tizedével mérséklődő zöltség és burgonyafogyasztás 2009-ben átlagosan 82 kg-ot tett ki, és területenként 68–100 kg között változott. Felhasználásuk 2005 óta régióként 6–25 kg-mal esett vissza, így 2009-ben az átlagot meghaladó mennyiség inkább az alföldi, a dél-dunántúli és az észak-magyarországi háztartásokat jellemezte.

A gyümölcsfogyasztás éves 42 kg-os mennyisége ugyanezen idő alatt ennél szerényebben, négy év alatt átlagosan 3 kg-mal csökkent. A fogyasztási szokásokban jelentkező területi különbségek ennél a termékcsoportnál is jelen vannak. Az országosan jellemzőnél lényegesen (13 kg-mal) több gyümölcs kizárólag Dél-Alföld háztartásaiban került asztalra.

Nem elhanyagolható az alkoholmentes ital fogyasztásában érzékelhető változás. E kiadásokra 2009-ben személyenként 14 ezer forintot szánt a lakosság. A termékcsoporton belül az ásványvízfogyasztás ugrásszerűen, a 2005. évi 44 literrel 2007-re 59 literre nőtt, azóta is akörül. Ezzel egyidejűleg szénsavas üdítőitalokból 3 literrel, gyümölcslevekből pedig 2 literrel kevesebb fogyott, mint négy évvel korábban. A legtöbb ásványvizet, személyenként 70–71 litert Közép-Magyarországon és Dél-Dunántúlon vásárolták, annak ellenére, hogy Közép-Magyarországon a felhasználás 2008-ban 2 literrel, 2009-ben további 6 literrel esett vissza. A legkevesebbet, 49 litert pedig Nyugat-Dunántúlon fogyasztották.

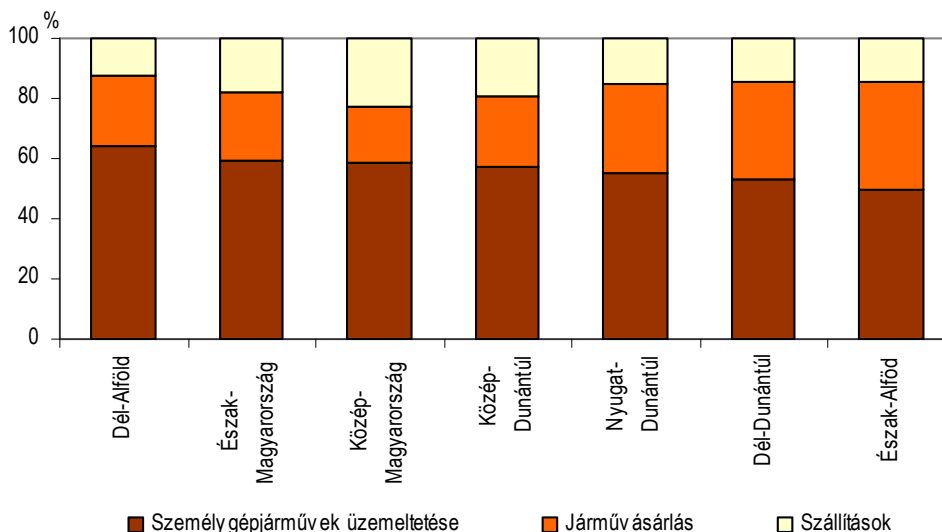
Az élelmiszerfogyasztás szintjét befolyásolták a házon kívüli (iskolai, munkahelyi) étkezések mellett a vendéglátás kiadásai, amit a munkáltatók által adott étkezési utalványok illetve az üdülési csekkek elterjedése növelt. Az egy főre jutó vendéglátási kiadások 2009-ben meghaladták a 27 ezer forintot, a kiadási szerkezetből pedig 4%-ot képviseltek. 2005 óta arányuk a kiadási struktúrában növekedett. Vendéglátásra és szálláshely szolgáltatásra Észak-Alföld háztartásaiban költöttek a legkevesebbet, 20 ezer forintot, az országosan jellemző kiadások mintegy háromnegyedét. Átlagot meghaladó vendéglátási kiadások csak a központi régióban merültek fel.

3. 2. 3. A háztartások közlekedésre, hírközlésre, ruházkodásra, egészségügyre, kultúrára, szórakozásra, oktatásra fordított kiadásai

A lakosság közlekedésre és szállításra személyenként átlagosan 88 ezer forintot, összes kiadásának 12%-át fordította 2009-ben. E főcsoport kiadásainak volumene 2009-ben számottevően, 19%-kal mérséklődött 2008-hoz képest. Átlagot meghaladó összeget csak Közép-Magyarország és Közép-Dunántúl háztartásai költöttek e célra, a többi régióban a közlekedési kiadások elmaradtak az átlagostól, leginkább Észak-Magyarországon, ahol egy főre vetítve nem érte el a 76 ezer forintot sem.

8. ábra

Az egy főre jutó közlekedési kiadások megoszlása, 2009

A közlekedési kiadások összes fogyasztáson belüli súlya 2005-höz képest kissé csökkent, és megváltozott a szerkezete is. Az üzemeltetési költségek részesedése 45%-ról 57%-ra növekedett, miközben a járművásárlás súlya 14 százalékponttal 25%-ra mérséklődött. A járművásárlások egy főre jutó összege Dél-Dunántúl és Észak-Alföld háztartásaiban volt a legnagyobb (28–31 ezer forint). Az üzemeltetési költségek 42–57 ezer forint között szóródtak, és összegében a legtöbbet Közép-Magyarországon költöttek a gépkocsik fenntartására.

A hírközlési kiadások egy főre jutó összege mintegy 46 ezer forintot tett ki 2009-ben, aránya az összes kiadásból mérséklődött, 6% körül alakult. A központi régió hírközlési kiadásai kiemelkedően magasak voltak, csaknem negyedével haladták meg az országosan jellemzőt. Nyugat- és Közép-Dunántúlon az országos átlagtól 5–6%-kal, míg az ország többi részén 10–15%-kal kevesebb összeget költöttek e célra.

A lakosság ruházkodásra fordított kiadásai csökkenő tendenciát mutatnak. E célra 2009-ben átlagosan 29 ezer forintot fordítottak személyenként, melynek fogyasztáson belüli súlya 4%-ra mérséklődött.

Az egészségügyi célú kiadások egy főre jutó összege 2009-ben megközelítette a 35 ezer forintot. Arányuk 2005 óta kissé növekedett, ez a tétel a lakosság összkiadásában átlagosan 5%-ot képviselt. Összességében a központi régió háztartásaiban költöttek a legtöbbet (42 ezer forintot) egészségügyi célokra. E költségek több mint nyolctizedét a gyógyszerek, gyógyárak és gyógyászati segédeszközök tették ki, melyek aránya növekvő.

Kultúrára, szórakozásra háztartásonként 58 ezer forint jutott, ami területenként 40–85 ezer forint között változott. A közép-magyarországi régióban élők kiadásai több mint kétszer nagyobbak a legalacsonyabb észak-magyarországinál, amit a magasabb jövedelem mellett a szórakozási lehetőségek bősége is befolyásolt.

A lakosság oktatási célú kiadásai – átlagosan mintegy hatezer forint – a személyes célú fogyasztás változatlanul 0,8%-át adták. Az országosnál több (7–8 ezer forint) jutott oktatási célra Észak-Alföldön és Közép-Magyarországon, a többi területen ennél kevesebbet (5–6 ezer forintot) költöttek, amit Észak-Alföldön az érintett korosztály háztartáson belüli magas részaránya, a központi régióban pedig az oktatásban való magas részvételi arány is magyaráz.

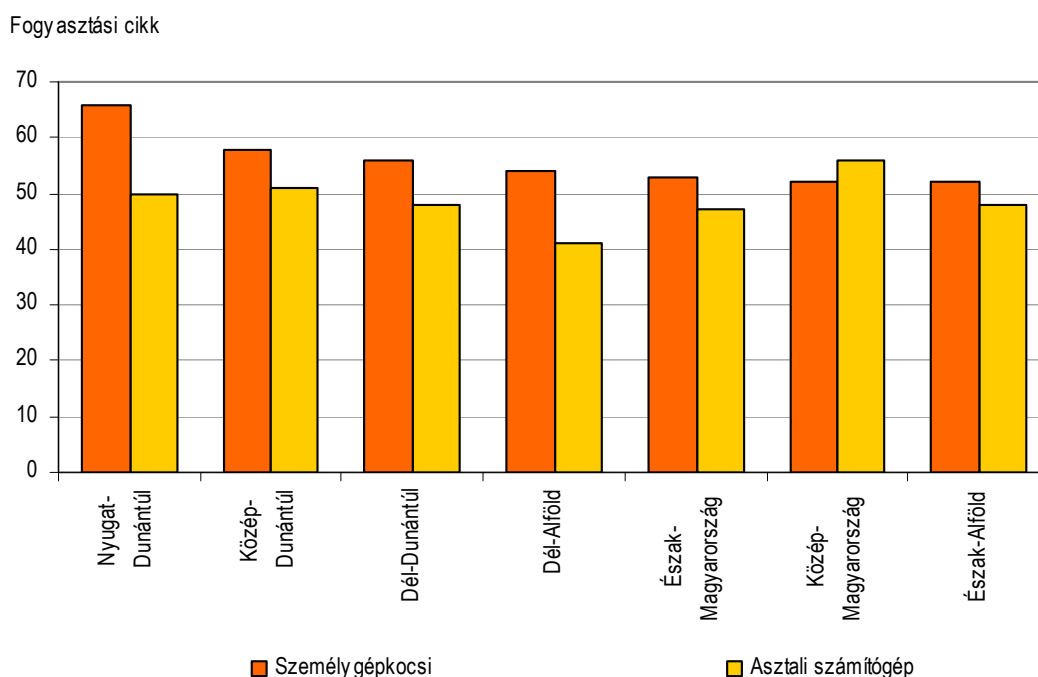
4. A háztartások tulajdonában lévő tartós fogyasztási cikkek állománya

A tartós fogyasztási cikkek vásárlását, ezzel a háztartások ellátottságát befolyásoló tényezők kedvezően alakulnak; széles az árukínálat, állandóak az akciók, bővülnek a részletvásárlási lehetőségek. A kínálati piac erősödése az inflációnál alacsonyabb áremelkedést, sőt -csökkenést tesz lehetővé. Ezzel párhuzamosan terjednek a nyugat-európai fogyasztási minták, a tartós fogyasztási cikkek állománya folyamatosan növekvő, és struktúrájuk is átalakul: a háztartások nemcsak az újdonságokat vásárolják meg, hanem jellemzően egyre korszerűbb, kevesebb energiát fogyasztó készülékekre cserélik az elavultakat. Több tartós fogyasztási cikk esetében az ellátottság már teljes, vagy ahhoz közeli.

A gazdasági integráció erősödésének feltétele a gyors információáramlás. Az ezt szolgáló ún. info-kommunikációs eszközök hazai és nemzetközi piacának gyors ütemű bővülése tette lehetővé a mobiltelefonok és az internet expanzióját. A mobiltelefonok ugrásszerű terjedése a kilencvenes évek végén indult, és 2005-ben száz háztartásra átlagosan 140, 2009-ben már 176 készülék jutott. A legnagyobb ellátottság (189–191) a régiók közül 2009. évben a közép- és a nyugat-dunántúli háztartásokat jellemezte. A kommunikáció terén jelentkező újfajta igények tovább növelték a személyi számítógépek elterjedését. 2009-ben átlagosan minden második háztartásban – 2005-ben alig több mint harmadukban – volt asztali számítógép (PC), és otthoni internet-hozzáféréssel 55%-uk rendelkezett. E tekintetben alacsonyabb színvonalú a dél-alföldi háztartások felszereltsége. A hordozható, valamint a kézi számítógépek (laptop és palmtop) előfordulási gyakorisága is töretlenül bővülő, ugyan még viszonylag alacsony szintű; százból 14, illetve 1 háztartás rendelkezett vele 2009. évben.

9. ábra

Száz háztartásra jutó személygépkocsi és asztali számítógép állomány, 2009

A személygépkocsik országos állománya lassuló ütemű gyarapodás után 2009-ben csökkent. Száz háztartásra országosan 55 gépjármű jutott, a dunántúli régiókban átlagot meghaladó (56–66) volt az elterjedtségük. 2005–2009 között összességében növekedett a háztartások személygépkocsi-ellátottsága, különösen (1,1-szeresére) Nyugat-Dunántúlon, Észak-Magyarországon és Dél-Alföldön. Az időszak végén azonban több régióban is (Dél- és Közép-Dunántúlon, illetve Közép-Magyarországon) csökkent a háztartásokra vetített átlagos állomány az előző évhez képest.

A háztartási munkát megkönnyítő konyhai felszerelések, háztartási elektromos készülékek közül széles körben elterjedtek a hűtőberendezések, mosógépek és a mikrohullámú sütők, melyek a háztartások zömében megtalálhatóak. 2009-ben száz háztartásra átlagosan 65 hűtőszekrény, 50 fagyasztógép és 40 kombinált hűtő- és fagyasztógép jutott. Miközben 2005–2009 között a hűtőszekrények és fagyasztógépek állománya csökkent (13, illetve 9%-kal), a hűtő- és fagyasztófunkcióval egyaránt rendelkező gépeké 1,2-szeresére növekedett, és ezekből a legnagyobb elterjedtség a közép- és észak-magyarországi, valamint a nyugat-dunántúli régiókban mutatkozott. A hagyományos hűtőszekrények és a nagyobb belterű, önálló fagyasztógépek Dél-Alföld és Dél-Dunántúl háztartásaiban jellemzőbbek.

2009. évben minden háztartásra jutott egy mosógép. A mosógépek növekvő része, 84%-a automata, vagy félautomata. Közép- és Nyugat-Dunántúl és a központi régió felszereltsége e termékekből is kedvezőbb az átlagosnál. Szárítógép, illetve szárító funkciót is ellátó mosógép száz háztartás közül csak egy-kettőben fordul elő, e téren az elmúlt öt évben alig történt változás.

A mikrohullámú sütővel rendelkező háztartások aránya mérséklődő ütemben növekedett. A kilencvenes években rohamosan terjedt el a felgyorsult élettempójú családok körében ez a praktikus konyhai berendezés, melyhez a viszonylag alacsony árfekvése is hozzájárult. 2009-ben száz háztartás átlagosan 86 mikrohullámú sütőt birtokolt, 2005. évhez viszonyítva 12-vel többet. A legdinamikusabban Dél-Alföldön és Észak-Magyarországon javult a felszereltség, ennek ellenére Dél-Alföldön a legnagyobbat az átlagtól való lemaradás.

A televízió a háztartások legelterjedtebb szórakoztató elektronikai berendezése. Száz háztartásra már 2005-ben is 130–150 készülék jutott, 2009-re állományuk 140–170-re bővült, azaz számos család több készüléket is üzemeltetett. Ugyanakkor az évenkénti folyamatos számszerű növekedés 2009-ben már megtorpanni látszott, az átlagos állomány (151) az előző évhez viszonyítva nem változott, és a régiók több mint felében csökkenés is mutatkozott. A kiöregedett hifitornyokat, videókat a háztartások nem pótolták, viszont a CD-lejátszók és a DVD-k iránti igény változatlanul nagy, állományuk 1,4, illetve 2,2-szeresére növekedett négy év alatt. A készülékek számának gyarapodásával kapcsolatosan nem elhanyagolható tényező, hogy a televízió ára évről évre csökkenő, 2005–2009 között évente nagyjából tizedével mérséklődött, akárcsak más audio és videó készülékeké. Közben terjednek a modern házimozi berendezések, és 2009-ben már közel minden tizedik háztartásban jelen voltak; Észak- és Dél-Alföldön azonban száz háztartásból csupán 8-ban, illetve 7-ben.

Továbbra is csekély a légkondicionálóval, nagy értékű riasztóberendezéssel felszerelt háztartások száma, 2009-ben száz háztartásra országosan 3, illetve 2 berendezés jutott. Ezen tartós fogyasztási cikkek beszerzése és beszerelése nagyobb anyagi ráfordítást igényel, ez is akadály lehet szélesebb körű elterjedésüknek. A közép-magyarországi háztartások mind a légkondicionáló, mind a riasztóberendezés tekintetében jobban felszereltek az átlagosnál.

Táblázatok

A háztartások száma és a háztartásban élő személyek jövedelemszerző tevékenységük szerint, 2009	22
Az alkalmazásban állók száma gazdasági áganként, 2009	23
A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete gazdasági áganként, 2009	24
A nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesültek száma és átlagos havi ellátása, 2009	25
Az egy főre jutó éves fogyasztási kiadások főbb COICOP csoportonként, 2009	26
Fogyasztási kiadások megoszlása főbb COICOP csoportonként, 2009	27
A háztartásban fogyasztott élelmiszerek egy főre jutó éves mennyisége, 2009	28
A tartós fogyasztási cikkek száz háztartásra jutó éves átlagos állománya, 2009.....	29
Fogyasztóiár-index országosan	30

A háztartások száma és a háztartásban élő személyek jövedelemszerző tevékenységük szerint, 2009

Megnevezés	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Háztartások								
Felszorozott száma	1 167 773	408 226	363 856	354 129	440 252	544 923	512 865	3 792 024
Átlagos taglétszáma	2,5	2,6	2,7	2,6	2,7	2,7	2,5	2,6
Személyek száma								
Alkalmazásban állók	1 078 119	386 780	361 198	274 512	340 412	440 783	387 057	3 268 861
Egyéni és társas vállalkozók, segítő családtagok, szövetkezeti tagok	159 551	37 615	50 310	40 661	46 650	43 647	87 370	465 804
Aktív keresők összesen	1 237 670	424 395	411 508	315 173	387 062	484 430	474 427	3 734 665
Nyugdíjasok összesen	663 540	237 946	233 621	214 361	269 340	290 845	304 870	2 214 523
Munkanélküliek összesen	109 882	64 885	48 219	70 861	100 888	114 518	83 995	593 248
Fogyatékosok és/vagy munkaképtelenek egészségügyi okból	83 186	42 468	34 444	72 172	71 464	100 524	73 516	477 774
Egyéb inaktív felnőttek	130 758	38 217	43 204	39 150	58 759	81 904	57 421	449 413
Nem tanuló gyermekek	191 934	64 386	64 306	59 159	86 766	105 067	81 712	653 330
Tanulók összesen	476 420	208 265	146 655	164 047	225 156	299 532	224 134	1 744 209
ÖSSZESEN	2 893 390	1 080 562	981 957	934 923	1 199 435	1 476 820	1 300 075	9 867 162
Személyek megoszlása, %								
Alkalmazásban állók	37,3	35,8	36,8	29,4	28,4	29,8	29,8	33,1
Egyéni és társas vállalkozók, segítő családtagok, szövetkezeti tagok	5,5	3,5	5,1	4,3	3,9	3,0	6,7	4,7
Aktív keresők összesen	42,8	39,3	41,9	33,7	32,3	32,8	36,5	37,8
Nyugdíjasok összesen	22,9	22,0	23,8	22,9	22,5	19,7	23,5	22,4
Munkanélküliek összesen	3,8	6,0	4,9	7,6	8,4	7,8	6,5	6,0
Fogyatékosok és/vagy munkaképtelenek egészségügyi okból	2,9	3,9	3,5	7,7	6,0	6,8	5,7	4,8
Egyéb inaktív felnőttek	4,5	3,5	4,4	4,2	4,9	5,5	4,4	4,6
Nem tanuló gyermekek	6,6	6,0	6,5	6,3	7,2	7,1	6,3	6,6
Tanulók összesen	16,5	19,3	14,9	17,5	18,8	20,3	17,2	17,7
ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az alkalmazásban állók száma gazdasági áganként, 2009

Gazdasági ág	Közép-Magyar-ország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyar-ország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
ÖSSZESEN	1 294 914	332 685	313 710	250 491	296 570	386 131	353 737	3 232 300
Ebből:								
A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	8 832	12 074	11 211	13 906	9 818	19 518	21 752	97 111
B–E ipar	193 940	121 952	102 744	56 359	82 578	95 123	88 814	744 395
F építőipar	74 395	19 057	16 377	16 611	17 626	20 880	19 857	185 668
G kereskedelem, gépjárműjavítás	244 141	42 665	41 578	34 754	37 171	54 223	56 386	510 927
H szállítás, raktározás	87 412	21 112	23 915	14 580	20 509	23 908	21 575	213 242
I szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	50 751	11 541	13 735	10 185	9 954	12 608	12 950	121 725
K pénzügyi, biztosítási tevékenység	41 268	3 943	4 654	3 803	4 189	5 491	5 875	69 239
M szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	85 396	7 099	7 200	5 963	4 939	7 502	8 308	126 407
N adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	92 044	12 379	8 906	7 013	8 954	14 739	8 538	152 573
O közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	119 138	20 225	19 656	25 778	35 761	42 778	30 380	293 716
P oktatás	86 096	24 000	22 380	27 059	28 011	39 355	34 993	261 894
Q humán-egészségügyi, szociális ellátás	77 183	24 049	24 661	23 237	26 917	33 575	29 375	238 997

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete gazdasági áganként, 2009

(Ft)

Gazdasági ág	Közép-Magyar-ország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyar-ország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Össze-sen
ÖSSZESEN	238 269	179 105	176 280	165 611	165 562	155 995	158 813	195 015
Ebből:								
A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	132 051	145 266	144 843	137 872	123 553	125 844	134 732	134 498
B–E ipar	241 561	204 397	188 728	169 017	184 690	154 889	159 863	195 289
F építőipar	166 959	124 417	158 987	152 615	139 600	123 235	131 066	149 007
G kereskedelem, gép-járműjavítás	208 387	142 930	136 641	126 062	123 741	130 765	123 215	169 538
H szállítás, raktározás	221 808	150 733	175 736	183 271	161 973	165 542	160 080	189 253
I szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	131 299	111 126	111 902	108 827	109 903	109 706	105 199	118 958
K pénzügyi, biztosítási tevékenység	506 414	330 876	318 019	313 520	303 821	300 790	299 771	432 954
M szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	312 292	153 143	175 275	176 890	138 107	158 428	157 318	272 305
N adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	147 278	118 033	120 029	130 778	113 035	112 706	110 214	135 860
O közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	288 596	216 347	228 195	187 583	177 043	175 866	204 769	234 752
P oktatás	208 694	184 566	190 611	191 907	186 870	191 298	184 973	194 729
Q humán-egészségügyi, szociális ellátás	174 123	158 078	154 914	151 266	149 859	150 258	151 780	159 327

A nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesültek száma és átlagos havi ellátása, 2009

Megnevezés	Közép-Magyar-ország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyar-ország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Ellátottak száma								
Öregségi és öregségi jellegű nyugdíj	657 805	228 812	211 114	197 589	251 127	261 024	274 581	2 103 152
Korhatár alatti rokkantsági nyugdíj	75 951	35 968	32 098	45 046	50 347	70 220	68 460	379 326
Rehabilitációs járadék	2 473	1 373	1 160	2 174	2 120	2 072	2 486	13 858
Saját jogú nyugdíj összesen	736 229	266 153	244 372	244 809	303 594	333 316	345 527	2 496 336
Hozzá tartozói nyugdíj	18 379	14 174	14 124	14 255	20 215	29 647	20 704	133 932
Árvaellátás	22 863	10 981	8 221	9 913	14 646	18 413	14 683	100 031
Hozzá tartozói nyugellátás összesen	41 242	25 155	22 345	24 168	34 861	48 060	35 387	233 963
Nyugellátás összesen	777 471	291 308	266 717	268 977	338 455	381 376	380 914	2 730 299
Nyugdíjszerű járadék összesen	32 025	20 268	15 461	34 141	36 369	65 095	46 567	249 978
ÖSSZESEN	809 496	311 576	282 178	303 118	374 824	446 471	427 481	2 980 277
A teljes ellátás átlagos havi összege, Ft/fő								
Öregségi és öregségi jellegű nyugdíj	107 443	98 865	93 301	93 183	93 564	88 976	88 215	96 631
Korhatár alatti rokkantsági nyugdíj	73 466	73 905	69 575	69 191	71 170	68 192	66 389	69 992
Rehabilitációs járadék	72 217	71 047	67 955	64 003	67 829	65 296	65 669	67 575
Saját jogú nyugdíj összesen	103 819	95 349	90 064	88 509	89 670	84 450	83 728	92 422
Hozzá tartozói nyugdíj	58 376	60 872	59 567	59 837	60 876	57 237	55 239	57 909
Árvaellátás	35 440	34 761	35 182	34 305	34 046	33 878	34 303	34 536
Hozzá tartozói nyugellátás összesen	45 661	49 474	50 595	49 365	49 604	48 287	46 552	47 916
Nyugellátás összesen	100 734	91 387	86 758	84 992	85 544	79 893	80 275	88 608
Nyugdíjszerű járadék összesen	29 877	29 414	28 798	31 752	30 636	29 072	30 037	29 960
ÖSSZESEN	97 931	87 356	83 582	78 995	80 216	72 484	74 802	83 689

Az egy főre jutó éves fogyasztási kiadások főbb COICOP csoportonként, 2009

(Ft/fő)

Kiadási csoport	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	177 388	164 911	167 258	169 957	165 579	164 762	189 015	172 516
Élelmiszerek	161 168	151 487	153 723	156 848	152 309	151 275	175 333	158 266
Ebből: cereáliák	25 973	25 129	26 959	27 690	27 823	26 878	27 871	26 752
hús, hal	49 203	48 947	51 253	49 076	48 119	49 371	64 306	51 250
tej, tojás, sajt	30 839	25 789	26 635	27 176	25 252	24 930	27 319	27 493
Alkoholmentes italok	16 220	13 424	13 535	13 109	13 270	13 487	13 682	14 250
Szeszes italok és dohányárúk	30 282	24 737	23 521	23 320	24 291	21 828	21 186	25 150
Szeszes italok	10 880	7 503	8 525	8 142	7 194	6 714	6 278	8 338
Dohányárúk	19 401	17 234	14 996	15 178	17 097	15 115	14 908	16 812
Ruházat és lábbeli	37 887	25 301	25 978	23 719	24 170	24 575	27 673	28 976
Ruházat	26 347	17 829	17 991	16 229	16 586	17 685	18 756	20 141
Lábbeli és szolgáltatás	11 540	7 472	7 988	7 490	7 584	6 890	8 918	8 835
Lakásfenntartás és háztartási energia	215 864	167 619	170 678	154 874	155 393	148 881	166 713	176 453
Lakbérek	14 488	6 069	9 471	5 530	5 508	3 746	6 777	8 503
Lakáskarbantartás, -javítás	11 992	6 882	9 765	8 975	8 935	8 101	12 786	10 076
Vízellátás és egyéb lakásszolgáltatások	60 776	38 784	40 430	33 557	30 678	27 289	31 966	41 297
Ebből: vízellátás	13 347	13 257	13 047	11 649	11 624	9 996	10 763	12 095
szemétszállítás	6 859	3 539	5 668	4 002	3 948	4 056	5 670	5 176
szennyvízelvezetés	15 405	9 273	12 201	8 457	7 942	6 157	8 602	10 569
Elektromos energia, gáz és egyéb tüzelőanyagok	128 608	115 884	111 013	106 812	110 272	109 744	115 184	116 577
Ebből: elektromos energia	48 174	42 395	41 121	44 218	42 082	42 664	44 096	44 362
vezetékes gáz	52 739	34 726	37 264	30 724	40 175	41 057	42 802	42 555
központi fűtés, távhő	19 371	19 086	9 709	11 798	8 871	9 692	8 359	13 485
Lakberendezés és háztartásvitel	37 470	24 901	31 318	26 276	25 535	26 439	27 462	30 000
Bútor, lakberendezés, szőnyegek, padlóburkoló anyagok	6 303	3 637	5 585	3 706	3 649	4 609	3 867	4 796
Lakástextiliák	1 709	938	2 431	1 439	1 366	1 197	1 334	1 503
Tartós háztartási gépek, elektromos kisgépek	7 393	4 940	5 964	4 284	4 997	6 002	4 740	5 839
Konyha és háztartási felszerelés	3 033	1 736	1 661	1 643	1 416	1 233	1 557	1 962
Barkács és kerti szerszámok	2 484	1 305	1 679	2 665	1 302	1 486	1 522	1 872
Háztartásvitel	16 548	12 346	13 998	12 540	12 806	11 912	14 441	14 028
Egészségügy	42 040	31 637	29 426	33 359	30 241	32 872	34 087	34 969
Gyógyszerek, gyógyárúk, gyógyászati segédeszközök	32 629	26 605	25 298	29 023	25 437	25 858	28 113	28 415
Járóbetegellátás	6 960	4 016	3 027	3 462	3 150	5 246	5 094	4 949
Kórházi szolgáltatás	2 452	1 016	1 101	873	1 654	1 768	879	1 604
Közlekedés	96 442	89 589	86 656	87 470	75 950	85 994	84 095	88 186
Járművásárlás	18 104	21 098	25 930	27 913	17 216	30 983	19 818	22 186
Személygépjárművek üzemeltetése	56 536	51 212	47 709	46 741	44 962	42 420	53 985	50 291
Szállítások	21 803	17 280	13 017	12 816	13 773	12 591	10 291	15 710
Hírközlés	57 336	43 661	44 076	41 067	41 460	39 159	41 648	46 260
Kultúra, szórakozás	85 372	50 793	53 964	47 584	39 565	42 564	47 957	57 974
Oktatás	8 031	5 105	5 775	5 752	5 257	6 820	5 022	6 355
Vendéglátás és szálláshely szolgáltatás	36 421	25 581	24 198	22 140	23 184	20 319	26 628	27 355
Egyéb termékek és szolgáltatások	66 827	44 746	55 283	51 139	50 393	43 811	46 351	53 633
ÖSSZESEN	891 359	698 581	718 131	686 658	661 020	658 024	717 836	747 827

Fogyasztási kiadások megoszlása főbb COICOP csoportonként, 2009

(%)

Kiadási csoport	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	19,9	23,6	23,3	24,8	25,0	25,0	26,3	23,1
Élelmiszerek	18,1	21,7	21,4	22,8	23,0	23,0	24,4	21,2
Ebből: cereáliák	2,9	3,6	3,8	4,0	4,2	4,1	3,9	3,6
hús, hal	5,5	7,0	7,1	7,1	7,3	7,5	9,0	6,9
tej, tojás, sajt	3,5	3,7	3,7	4,0	3,8	3,8	3,8	3,7
Alkoholmentes italok	1,8	1,9	1,9	1,9	2,0	2,0	1,9	1,9
Szeszes italok és dohányárúk	3,4	3,5	3,3	3,4	3,7	3,3	3,0	3,4
Szeszes italok	1,2	1,1	1,2	1,2	1,1	1,0	0,9	1,1
Dohányárúk	2,2	2,5	2,1	2,2	2,6	2,3	2,1	2,2
Ruházat és lábbeli	4,3	3,6	3,6	3,5	3,7	3,7	3,9	3,9
Ruházat	3,0	2,6	2,5	2,4	2,5	2,7	2,6	2,7
Lábbeli és szolgáltatás	1,3	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,2	1,2
Lakásfenntartás és háztartási energia	24,2	24,0	23,8	22,6	23,5	22,6	23,2	23,6
Lakbérek	1,6	0,9	1,3	0,8	0,8	0,6	0,9	1,1
Lakáskarbantartás, -javítás	1,3	1,0	1,4	1,3	1,4	1,2	1,8	1,3
Vízellátás és egyéb lakásszolgáltatások	6,8	5,6	5,6	4,9	4,6	4,1	4,5	5,5
Ebből: vízellátás	1,5	1,9	1,8	1,7	1,8	1,5	1,5	1,6
szemétszállítás	0,8	0,5	0,8	0,6	0,6	0,6	0,8	0,7
szennyvízelvezetés	1,7	1,3	1,7	1,2	1,2	0,9	1,2	1,4
Elektromos energia, gáz és egyéb tüzelőanyagok	14,4	16,6	15,5	15,6	16,7	16,7	16,0	15,6
Ebből: elektromos energia	5,4	6,1	5,7	6,4	6,4	6,5	6,1	5,9
vezetékes gáz	5,9	5,0	5,2	4,5	6,1	6,2	6,0	5,7
központi fűtés, távhő	2,2	2,7	1,4	1,7	1,3	1,5	1,2	1,8
Lakberendezés és háztartás-vitel	4,2	3,6	4,4	3,8	3,9	4,0	3,8	4,0
Bútor, lakberendezés, szőnyegek, padlóburkoló anyagok	0,7	0,5	0,8	0,5	0,6	0,7	0,5	0,6
Lakástextiliák	0,2	0,1	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Tartós háztartási gépek, elektromos kisgépek	0,8	0,7	0,8	0,6	0,8	0,9	0,7	0,8
Konyha és háztartási felszerelés	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Barkács és kerti szerszámok	0,3	0,2	0,2	0,4	0,2	0,2	0,2	0,3
Háztartásvitel	1,9	1,8	1,9	1,8	1,9	1,8	2,0	1,9
Egészségügy	4,7	4,5	4,1	4,9	4,6	5,0	4,7	4,7
Gyógyszerek, gyógyárúk, gyógyászati segédeszközök	3,7	3,8	3,5	4,2	3,8	3,9	3,9	3,8
Járóbetegellátás	0,8	0,6	0,4	0,5	0,5	0,8	0,7	0,7
Kórházi szolgáltatás	0,3	0,1	0,2	0,1	0,3	0,3	0,1	0,2
Közlekedés	10,8	12,8	12,1	12,7	11,5	13,1	11,7	11,8
Járművásárlás	2,0	3,0	3,6	4,1	2,6	4,7	2,8	3,0
Személygépjárművek üzemeltetése	6,3	7,3	6,6	6,8	6,8	6,4	7,5	6,7
Szállítások	2,4	2,5	1,8	1,9	2,1	1,9	1,4	2,1
Hírközlés	6,4	6,2	6,1	6,0	6,3	6,0	5,8	6,2
Kultúra, szórakozás	9,6	7,3	7,5	6,9	6,0	6,5	6,7	7,8
Oktatás	0,9	0,7	0,8	0,8	0,8	1,0	0,7	0,8
Vendéglátás és szálláshely szolgáltatás	4,1	3,7	3,4	3,2	3,5	3,1	3,7	3,7
Egyéb termékek és szolgáltatások	7,5	6,4	7,7	7,4	7,6	6,7	6,5	7,2
ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A háztartásban fogyasztott élelmiszerek egy főre jutó éves mennyisége, 2009

(kg/fő)

Élelmiszer	Közép-Magyar-ország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyar-ország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Kenyér, kg	33,4	38,9	38,2	48,9	48,6	49,6	53,5	42,8
Péksütemény, kg	11,0	11,4	12,4	11,2	9,1	7,2	8,9	10,1
Egyéb cereáliák, kg	26,7	29,4	34,0	33,8	31,4	30,3	30,6	30,0
Cereáliák összesen, kg	71,1	79,7	84,5	93,9	89,1	87,1	93,0	83,0
Marha- és borjúhús, kg	1,1	0,6	0,5	0,9	0,4	0,5	2,3	1,0
Sertéshús, kg	12,1	17,0	16,5	17,1	16,8	17,8	20,4	16,1
Baromfihús, kg	13,9	14,6	14,1	16,4	16,8	19,1	24,1	16,7
Szalámi, szárazkolbász, sonka, kg	5,6	6,3	6,1	5,6	5,0	5,1	7,1	5,8
Egyéb hentesáru, húskonzerv, kg	10,8	10,0	11,0	10,0	11,8	10,3	11,6	10,8
Juh-, kecske-, nyúl- és egyéb hús, belsőség, kg	2,4	3,1	2,9	2,5	3,7	2,5	3,5	2,9
Húsfélék összesen, kg	45,9	51,6	51,1	52,6	54,5	55,4	68,9	53,2
Hal, kg	1,5	1,2	1,3	1,6	0,9	0,8	1,4	1,2
Halkonzerv, kg	0,5	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,3
Hal, halkonzerv, kg	2,0	1,4	1,6	1,8	1,1	1,1	1,6	1,6
Tej, liter	52,5	57,2	54,4	55,9	53,2	51,3	53,2	53,5
Joghurt, kefir, tejföl, liter	15,7	10,9	10,9	11,0	11,1	10,8	11,0	12,3
Sajt, túró, tejkonzerv, tejpor, egyéb tejtermék, kg	6,5	4,9	5,7	5,8	4,6	4,3	5,7	5,5
Tojás, db	125	146	149	158	148	159	178	148
Vaj, margarin, kg	4,1	4,0	4,2	4,2	4,7	4,3	4,0	4,3
Étolaj, olívaolaj, kg	8,2	10,5	10,5	9,5	9,5	9,4	8,9	9,2
Állati zsiradék, kg	2,6	2,4	2,2	3,7	4,0	5,5	5,9	3,7
Zsiradék összesen, kg	15,0	16,9	16,9	17,4	18,2	19,3	18,8	17,1
Gyümölcs összesen, kg	38,7	42,8	36,8	43,9	38,3	43,3	55,0	42,2
Zöldség és burgonya összesen, kg	76,9	75,8	68,3	85,8	85,2	82,6	99,7	81,6
Cukor, kg	11,8	14,0	14,9	14,2	15,9	15,5	13,8	13,9
Ásványvíz, liter	70,2	56,0	49,2	70,7	50,3	50,0	54,3	59,0
Szénsavas üdítőitalok, liter	20,6	26,3	31,8	36,1	33,0	33,3	30,9	28,6
Gyümölcslevek, liter	15,6	9,5	10,2	11,1	12,7	12,9	11,3	12,6
Bor, must, liter	5,8	5,9	7,6	9,5	4,3	3,7	4,1	5,6

A tartós fogyasztási cikkek száz háztartásra jutó éves átlagos állománya, 2009

Fogyasztási cikk	Közép-Magyar-ország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyar-ország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Hűtőszekrény	60	66	64	72	63	64	75	65
Fagyasztógép	38	56	57	59	48	55	62	50
Hűtő- és fagyasztógép	44	39	43	35	44	42	29	40
Mikrohullámú sütő	86	87	90	87	84	85	82	86
Mosogatógép	12	9	8	10	5	7	6	9
Mosógép	97	100	100	100	100	102	101	99
Ebből:								
mosógép, automata, félauto-mata	88	84	88	79	76	76	81	83
mosógép automata szárítóval	3	2	2	2	1	2	1	2
Szárítógép	1	1	0	0	1	1	0	1
Takarítógép*	11	11	10	10	16	9	10	11
CD-lejátszó	46	40	39	35	37	34	29	39
Hifitorony*	40	34	31	32	28	27	30	33
Parabolaantenna	7	17	13	20	13	15	14	13
Televízió	140	144	171	153	165	159	145	151
Video	49	46	47	43	38	36	41	44
Digitális kamera	6	5	4	4	3	3	3	4
Digitális fényképezőgép	35	32	32	28	25	27	25	30
DVD	54	51	53	51	54	53	47	52
Házimozi berendezés	9	10	10	10	10	8	7	9
Videójáték konzollal (playstation stb)	5	3	4	4	4	2	2	4
Videokamera	9	9	8	8	9	6	5	8
Asztali számítógép (PC)	56	51	50	48	47	48	41	50
Hordozható számítógép (lap-top)	18	14	16	13	10	10	10	14
Kézi számítógép (palmtop)	1	1	0	2	1	1	1	1
Mobiltelefon	172	189	191	168	172	177	173	176
Ebből: saját	162	182	181	160	167	172	169	169
Légkondicionáló	6	2	1	2	2	4	3	3
Nagyértékű riasztóberendezés	5	1	1	2	1	2	1	2
Személygépkocsi	52	58	66	56	53	52	54	55
Ebből: saját	48	56	64	55	51	51	53	52

* 2008

Fogyasztóiár-index országosan
(előző év=100,0)

Megnevezés	2005	2006	2007	2008	2009
Élelmiszerek	102,5	107,7	111,5	110,2	104,4
Szeszes italok, dohány- árak	103,3	104,3	106,7	105,6	107,5
Ruházkodási cikkek	100,2	99,3	101,0	100,0	100,5
Tartós fogyasztási cikkek	97,7	96,0	98,7	99,3	102,6
Háztartási energia	106,2	106,4	124,6	112,7	108,2
Egyéb cikkek, üzem- anyagok	104,5	102,7	104,0	104,6	101,1
Szolgáltatások	105,5	104,1	107,4	105,0	104,6
ÖSSZES KIADÁS	103,6	103,9	108,0	106,1	104,2

ISBN 978-963-235-307-4

Elérhetőségek:

Felelős szerkesztő: Malakucziné Póka Mária

További információ: Novák Géza

Telefon: (+36-52/529-809), geza.novak@ksh.hu

[Információs szolgálat](#), telefon: (+36-52/529-829, +36-52/529-804)